

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Theologia Moralis Universa

Ad Mentem Præcipuorum Theologorum & Canonistarum, per Casus
practicos exposita, nunc quartò ab ipso Authore revisa ... & in 4. Tomulos
sic divisa, ut pro libitu in duas aut 4. Partes commodè compingi possit

Per XXXVI. Casus Exhibens Materiam de Conscientiâ, Legibus, Peccatis,
Fide, Spe, Charitate, Jure & Justitiâ

Jansen, Leonard

Coloniæ Agrippinæ, 1752

VD18 13475452-001

Casus XIV. De præcepto in- & externo Fidei, & de vitiis Fidei oppositis.

urn:nbn:de:hbz:466:1-39804

Amari est dignissimus, toto corde redames & post-hac fideliter ei servias &c. In hac forma continentur omnia quæ ad valorem Sacramenti Pœnitentiæ requiruntur, inprimis explicita fides circa mysteria creditu necessaria, & motivum ea credendi; Deinde objecta spei, at- & contritionis cum eorundem motivis, ut patebit consideranti; quæ omnia si status & ignorantia pœnitentis exigat, magis aut prolixius inculcari poterunt.

C A S U S XIV.

De præcepto in- & externo Fidei, & de vitiis Fidei oppositis.

ORosius neo-conversus petit 1. *Ad quid obliget præceptum fidei negativum.* 2. *An dubitans teneatur inquirere.* 3. *Quid de præcepto affirmativo.* 4. *Quando obliget.* 5. *Quid de præcepto affirmativo externo.* 6.-7. *Quid si interrogeris à privato.* 8.-9. 10. *Quid de præcepto fidem exterius non negandi.* 11. *Qualiter amittatur habitus fidei.* 12. *Quæ sint vitia fidei opposita.* 13. *Quæ pœna hæreticorum.* 14. *Quando incurrantur.* 15. *An etiam à rudibus.* 16. *An quis ad fidem cogi possit.* 17. *Quid si interrogeris, an sis Sacerdos, Monachus &c.* 18. *An sis fidei Regia vel reformata.* 19. *Quid si carnes die vetito apponantur ad explorandam fidem.* 20. *Quid de cœnâ Calvinisticâ ejusque pane.* Item de conculcatione SS. Imaginum. 21. *An liceat obedire jubenti edere carnes, vel frequentare templa hæreticorum?* 22. *Quid si mandatum sit, ut si qui adsint fideles, exeant è patria &c.* 23.-24. *In quibus prohibitum sit communicare cum hæreticis;* 25. *Cum Judæis &*
Pro resolut.

QUÆR.

1. QUÆR. I. Quid circa præceptum internum Fidei?

R. 1. Præceptum internum Fidei est duplex, Affirmativum, & Negativum. Præcepto *negativo* prohibemur nunquam internè dissentire, aut voluntariè dubitare de objecto Fidei sufficienter proposito; Dico de objecto sufficienter proposito; nemo enim potest credere, quamdiu Fidei nostræ mysteria vel ab extrinseco, vel per internam illuminationem ipsi non apparent evidenter credibilia seu revelata, ut certum est ex Prop. 21. ab Innoc. XII. damnatâ: *Affensus supernaturalis est utilis ad salutem statim cum notitia solùm probabili revelationis, non est cum formidine, quâ quis formidat, ne non sit locutus Deus*: ideoque hæreticus & infidelis, quamvis non possit credere, quamdiu sua secta sibi videtur probabilis, vel probabilior, potest tamen, & tenetur per se in veram Fidem inquirere, & à Deo lumen petere, alioquin non excusabitur ab infidelitate, ut iterum constat ex Prop. 4. ab eodem Innoc. damnata: *Ab infidelitate excusabitur infidelis non credens ductus opinione minùs probabili.*

2. Dices 1. Catholicus dubitans de veritate sectæ oppositæ non tenetur in ejus veritatem inquirere, sed tenetur dubium deponere, ergo & infidelis, si bonâ fide in sua sectâ usque huc perstiterit, non tenetur inquirere, sed dubium deponere.

2. Multi infideles & hæretici rudiores, à suis peccatis suis, invincibiliter credunt se peccare, si dubitent de suâ fide, & in nostram inquirent, ergo illi saltem non tenentur inquirere, aliàs enim tenentur agere contra conscientiam invincibiliter erroneam. quod implicat; quomodo ergo hi poterunt pervenire ad veram fidem, & salvari?

R. Ad 1. N. C. Catholicus qui semel credidit

illi sua fides apparuit certò & evidenter privativè credibilis, ergo non habet fundamentum dubitandi, & inquirendi in fidem oppositam; infideli autem vel hæretico nunquam fuit, aut esse potuit sua secta evidenter privativè credibilis; si enim diligenter inquisivisset in motivâ opposita, semper invenisset majus & majus fundamentum dubitandi.

Ad 2. Admitto tales stante illo errore invincibili de suâ sectâ dubitare non posse; ideòque sunt hæretici tantum materiales, quales propter allatam rationem etiam probabiliùs dantur in Germania, qui si sine peccato juxta leges Naturæ vivant, Deus illos illuminabit, ut tandem de suâ fide incipiant dubitare, & veram amplecti.

¶ 2. Præcepto affirmativo obligamur sæpius elicere assensum Fidei circa mysteria explicitè proposita, maximè circa ea, quæ continentur in Symbolo Apostolorum. *D. Th. 2. 2. q. 2. a. 5.* quoties autem, est incertum; Prob. 1. modò ex S. Scriptura 1. Joan. 3. *Hoc est mandatum ejus ut credamus.* 2. Ex Prop. 65, ab Innoc. XI. damnatâ, quæ sic habet: *Sufficit illa mysteria semel credidisse.* 3. Ratione, quia tenemur continuò christianè vivere, & , ut ait Apostolus ad Rom 1. *Justus ex fide vivit.* Quod repetit ad Gal. 3. & ad Heb. 10. utique velut doctrinam summè notabilem, & sensus est, quòd sicut justus vivit physicè actu & continuò se movendo physicè ab intrinseco, ita justus vivere debeat spiritualiter sæpius saltem (quia semper foret impossibile) se per fidem movendo in Deum.

Quòd autem incertum sit, quoties obligemur ad actus Fidei, etiam patet, quia id nullibi est definitum, nec Theologi conveniunt: Verius autem videtur, quòd non sit obligatio eliciendi actum Fidei.

L

dei

R. D. Jansen Theol. Moral. Tom. 1.

dei omni die festo circa mysteria tunc celebrata solita, ut quidam volunt, sed sufficit sapius & con-
 elicere, quoties opus est ad hoc, ut quis dicatur con-
 tinuò christianè vivere, & habitualiter scire mysteria
 credenda. *Lugo d. 13. n. 23.* Cæterum tempore quo per se specialiter obligat præceptum Fidei
 communiter assignatur 1. Quando puer incipit
 habere usum rationis. 2., Quoties mysterium non
 dum cognitum adulto sufficienter proponitur
 3., In articulo mortis. 4., Quando tentatio contra
 fidem aliter vinci non potest, hoc tamen plerique
 dicunt solùm habere locum quòdam tentationis
 externam v. g. Tyranni, nam interna tentatio
 detur meliùs vinci per contemptum & aversionem
 mentis, maximè in scrupulosis. 5. Per accidens
 obligatio ad actus Fidei, quodcumque est obligatio
 ad actus spei, charitatis, contritionis, aut ad sacramenta,
 quia hæc omnia sine fide haberi non possunt
 ut oportet. In praxi tamen non est, cur homo
 fidelis multùm scrupuletur aut timeat, ne præceptum
 Fidei satisfecerit; nam actus Fidei inter fideles sunt
 frequentissimi, v. g. cum Missam audiunt, Eucharistiam
 adorant, S. Reliquias honorant, Deum & Sanctos
 invocant, pro vivis aut defunctis orant &c. hæc enim
 sine formali vel virtuali fide fieri non possunt,
 Meritò etiam hic notant DD. rudes non tenentur
 ad tam distinctam & explicitam credendum fidem,
 sicut Doctores & Clerici, quia, ut ait S. Thoma
 2. q. 2. a. 6. ad 1. *Plura tenentur explicitè credere
 majores, qui habent Officium alios instruendi quàm alii.*

5. QUÆR. II. Quid circa præceptum externum
 Fidei?

R. *Seqq.* 1. Hujusmodi præceptum iterum aliud
 est Affirmativum, aliud Negativum. Affirmativum
 obligat etiam cum periculo vite ingenuè exterius con-
 fiteri

fiti fidem, quoties id exigit honor Dei, propria, vel proximi salus: Ecce regulam generalem, quam tenent omnes cum D. Th. 2. 2. q. 3. a. 2. & patet ex verbis Christi Matt. 10 Qui confitebitur me coram hominibus &c. Item Luc. 9. v. 26. Qui me erubuerit & meos sermones, hunc Filius hominis erubescet, cum venerit in maiestate sua. Hinc si quis interrogetur à Magistratu vel Potestate publicâ, tenetur Fidem suam sine restrictione, ambiguitate, aut æquivocatione, etiam cum dispendio vitæ manifestare, quia reverà est magnus honor Deo, & Christo, est Fidei confirmatio, proximi ædificatio, coram Principibus, & Magistratibus sæculi, eorumque Tribunalibus Fidem cum vitâ & sanguine tueri; idque testatur exemplum S. Apostolorum, ac Martyrum, & totius Ecclesiæ sensus: quo honore Deum privant, qui fidem manifestare erubescunt; ideo Inno. XI. meritò damnavit Prop. 18. *Si à potestate publicâ quis interrogetur, Fidem ingenuè confiteri, ut Deo & Fidei gloriosum consulo; tacere ut peccaminosum non damno.*

Dixi: *Sine æquivocatione, vel restrictione;* nam si Potestas publica vel etiam privatus hæreticus quærat, an sis religionis Evangelicæ aut reformatæ, & respondeas; quod sic, subintelligendo religionem Catholicam, quæ verè est Evangelica, & per *Trid.* reformata, negas Fidem, quia ex circumstantiis loci, temporis, & interrogantis intentione per religionem Reformatam intelligitur Calvinistica, per Evangelicam Lutherana; per consequens affirmando te esse talis religionis, affirmas te esse Calvinistam vel Lutherarum, ideoque negas fidem.

Ècontrà interrogatus à privato, etsi nullo casu possit Fidem negare, attamen etiam, per se loquendo non tenetur eam manifestare, sed potest quæstio-

nem verbis aut signis ambiguis eludere vel contem-
nere, dicendo: *quid ad te?* &c., quia tunc plerum-
que non patitur honor Christi, & silere non est
negare, sed ex justâ causâ dissimulare, seu celare fidei

Dixi: *per se loquendo*; nam si etiam privatus blas-
phemet Sanctos, eorûmque imagines concule-
t Ecclesiam calumnietur, Catholicos tanquam idolo-
latras cum scandalo rudium traducat, & in speciebus
per sophismata ad irrisionem Fidei nostræ sectam
7. suam conetur probare, &c. tunc quamvis de Fide
non interrogaris, teneris non tantum fidem tuam
manifestare, sed adversarii argumenta etiam cum
periculo vitæ convellere, honorem Dei & Ecclesiæ
tueri, modò id cum fructu & ædificatione possis.
habet *communis* cum *Sporer t. 2. in decal. c. 2. n. 21.*
Tamb. L. 2. c. 1. §. 2. n. 7. quia Fides confitenda
tuenda est, quodcumque id exigit gloria, & ho-
nor Dei, Christi, ejusque Ecclesiæ, ac Sanctorum,
ne via veritatis blasphemetur. 2. Pet. 2. atqui hoc
fit in casu præsentis, ergo. Idem dicit *D. Th. sup. 4.*
2.: si tua confessio (eò quòd v. g. sis homo in ma-
gna autoritate constitutus) sit necessaria ad in-
structionem aliorum fidelium sive confirmationem, vel
ad reprimendam infidelium insultationem, tunc etiam
à privato interrogatus teneris fidem fateri, vel sal-
tem interrogationem taliter eludere, ut non scan-
dalizentur infirmi, neque censearis negare vel erubescere
fidem. Item si fidem tuam tacendo vel dissimulando,
cogereris multa agere contra conscientiam & legem Dei,
v. g. servis Domino acatholicis, cui si fidem tuam non
manifestes, cogetur Sacra acatholicorum adire, conciones
audire, ne sanctæ eornæ communicare &c. teneris sub
mortali fateri fidem tuam, aut si nihil proficiat confessio
dei, recedere à Domino hæretico; non obstante
quo-

quovis periculo vel damno corporali, cui præponderare debet salus animæ tuæ.

At quid hîc dicendum de propositionibus & dogmatibus damnatis ab Ecclesiâ velut hæreticis, impiis &c. an illa rejicere & damnare in sensu ab Ecclesiâ intento, pertineat ad præceptum affirmativum Fidei? *ꝑ.* Absdubiè: ideòque Clem. XI. anno 1705. 16. Julii, in Bulla quæ incipit: Vineam Domini &c. districtè præcepit Archi-Episcopis, Episcopis, omnibusque Ecclesiasticis, Regularibus & Sæcularibus, etiam Monialibus, Doctoribus, Licentiatis, collegiorum Rectoribus atque Magistris, ut pro damnatione hæresis Jansenianæ subscriberent formulam sequentem:

Ego N. constitutioni Apostolicæ Innocentii X. datæ die 31. Maji 1653. & constitutioni Alexandri VII. datæ die 16. Octobris 1656. summorum Pontificum me subjicio, & quinque Propositiones ex Cornelii Jansenii libro, cui nomen, *Augustinus*, excerptas, & in sensu ab eodem authore intento, prout illas per dictas constitutiones Sedes Apostolica damnavit, sincero animo rejicio, ac damno, & ita juro; sic me Deus adjuvet, & hæc sancta Evangelia.

Propositiones verò damnatæ sunt sequentes. Prima: *Aliqua Dei præcepta hominibus justis volentibus & conantibus secundum præsentem, quas habent, vires, sunt impossibilia; deest quoque illis gratia, quâ possibilia fiant.* Secunda: *Interiori gratia in statu nature lapsæ nunquam resistitur.* Tertia: *Ad merendum & demerendum in statu nature lapsæ non requiritur in homine libertas à necessitate, sed sufficit libertas à coactione.* Quarta: *Semipelagiani admittebant prævenientis gratia interioris necessitatem ad singulos actus, etiam ad initium Fidei; & in hoc erant hæretici, quod vellent eam gratiam talem esse, cui posset huma-*

*humana voluntas resistere vel obtemperare. Quoniam
ra: Semipelagianum est dicere Christum pro omnibus
omnino hominibus mortuum esse aut sanguinem
fudisse.*

8. *§. II. Præcepto externo negativo prohibetur
nullo unquam casu, vel periculo etiam mortis, si
idem expressè, tacitè, vel interpretativè exterius
negare, etiamsi in corde vera fides retineatur. Et
communis & certa cum D. Th. q. 4. a. 3. ex
Matth. 10. Qui negaverit me coram hominibus, negabo
ego eum coram Patre meo. Item ex Prohibita
damnata in Concilio Rom. teste Baron. ad ann. 254.
Licitum est exterius fidem negare instante persecutio-
ne, & sufficit in animo suo interius retinere.*

*Expressè fidem negat, qui claris verbis vel signis
negat unum fidei articulum v. g. Purgatorium, aut
negat se esse Catholicum vel Papistam, aut dicit, se
esse alterius sectæ v. g. Lutheranum, Calvinistam.*

- Interpretativè vel implicitè fidem negat, qui vel
veram fidem non confitetur, quando ex præcepto
est confitenda, vel verbo, signo aut facto confitetur
religionem falsam; quod tunc fit (ecce regulam
generalem) quando quis ponit actionem, qua vel
ipse cultus falsus, ut thus adolare, genuflectere idola
sumere cœnam Calvinisticam &c. vel saltem ex se
circumstantiis significet professionem falsæ religionis
ut si Rex Angliæ jubeat, ut omnes, qui profitentur
religionem Anglicanam, & Regem pro capite Ec-
clesiæ agnoscunt, ferant in signum suæ fidei certu-
lum linteum in pileo, comportent ligna ad exurenda
statuam Summi Pontificis, bibant Regis & ho-
stium Papistarum sanitatem, hæc omnia in his cir-
cumstantiis sunt abnegatio externa Fidei, & pro-
fessio falsæ religionis, ideoque intrinsecè mala
idem est si quis impetret immunitatem, vel salvum*

conductum ideo validum vel utiliore, quia in iis exprimitur, quòd sit alterius religionis, quàm Catholicæ, *La Croix L. 2. n. 62.* Si verò signa non significant determinatè professionem falsæ religionis, sed tantùm distinguant nationem à natione, ut portare habitum Turcarum, Judæorum, Anglorum &c. iis ex gravi causâ uti licitum est; imò quamvis ejusmodi signa videantur significare professionem falsæ sectæ, veluti habitus sacerdotalis Judæorum, Turcarum, Mahomet depictus in vexillis &c. modò ex circumstantiis alium usum, vel significationem habere possint, quàm præcisè professionem sectæ falsæ, ex gravissima saltem causa v. g. ad effugiendam mortem, ad reportandam justam de hoste victoriam adhiberi poterunt. *Lugo de fide d. 14. sect. 5. n. 82. Tamb. loc. cit. Spor. n. 35. Laym. L. 2. t. 1. c. 11.* ubi addit se non audere damnare milites Christianos, qui ad decipiendos hostes utuntur vexillis, habitu, & sermone Turcis vel aliis Gentibus proprio; nec ego damno: Ratio est, quòd hæc signa quamvis assumi soleant ad significandam falsam sectam, tamen in his circumstantiis non ita assumuntur, sed tantùm ex gravi causa permittitur, ut hostis judicet ita assumi, & si usus horum signorum in his circumstantiis esset in facto negare veram, vel mentiri falsam religionem, ergo nec ad effugiendam mortem liceret masculo uti veste fœmineâ, quia esset mentiri, ideòque intrinsecè malum, hoc autem est contra communem: imò possunt esse circumstantiæ, in quibus illa signa nullam habeant significationem falsæ fidei, & tunc etiam absque gravi causa adhiberi poterunt, sic enim videmus passim Christianos uti vestibus Turcicis, Judaicis etiam sacerdotalibus ad recreationem in bacchanalibus, & comœdiis; videmus ad ornatum

adhiberi imagines Mercurii, Jovis, Veneris, Lutheri
Calvini &c.

11. QUÆR. III. Qualiter amittatur habitus fidei
R. Non amittitur per quodlibet mortale, sed
tantum per peccatum infidelitatis, hoc enim fidei
directè opponitur. Est de fide ex *Trid. sess. 6. c. 13*
& 26. ubi sic habet: *Si quis dixerit, amissa per pec-*
catum gratiâ simul & Fidem semper amitti, aut fidem
quæ remanet, non esse veram fidem, licet non sit virtus,
aut eum, qui fidem sine charitate habet, non esse Chris-
tianum, anathema sit.

12. QUÆR. IV. Quid de vitiis fidei oppositis
eorumque pœnis?

R. *Sequentia* 1. Fidei opponitur infidelitas, quæ
si per actum positivum fidei resistat, dicitur positiva;
si sit pura omissio vel carentia fidei, dicitur nega-
tiva; hæc negativa infidelitas si nequidem inter-
pretativè sit voluntaria, dicitur pura, qualis est in
illo, cui citra suam culpam mysteria fidei nunquam
sunt proposita; si sit saltem interpretativè volunta-
ria, dicitur non pura.

2. Positiva infidelitas à *S. Th.* dividitur in *Pagan-*
ismum, per quem resistitur fidei nondum susceptæ
in *Judaismum*, per quem resistitur fidei susceptæ in
figura; & in *Heresim*, per quam resistitur fidei sus-
ceptæ per baptismum. Ad infidelitatem reducitur
Idololatria, quæ est cultus latriæ exhibitus crea-
turæ, estque duplex, alia simulata & materialis,
quando quis ex metu v. g. mortis sine animo co-
lendi, cultum latriæ externum idolo exhibet; alia
formalis & propria, quando exhibetur idolo cultus
cum affectu colendi: utraque est peccatum gravissi-
mum & crimen læsæ Majestatis Divinæ, prohibita
Exod. 20. v. 5. Non adorabis ea, neque coles; non
adorabis cultu externo, inquit Glossa, neque coles
inter-

interno. Hinc qui hominem vel dæmonem ut Deum colunt aut adorant solo animo placendi, aut aliquid ab iis obtinendi, quamvis sciant eos non esse nisi creaturam, veri sunt Idololatræ, & longè gravius peccant, quàm Gentiles, qui adorant Idolum, quod credunt esse Deum: per Idolum autem intelligitur effigies falsi numinis; unde patet imagines B. Mariæ V. & Sanctorum non esse Idola, eorumque cultum & invocationem non esse Idololatriam, ut calumniantur Hæretici: nam Sanctos non invocamus ut Authores Gratiarum, quas petimus, sed tantum ut Intercessores apud Deum & Christum, & sic ipsâ invocatione profitemur non ipsos, sed Deum & Dominum Nostrum Jesum Christum esse unicum omnium bonorum largitorem.

3. Hæresis est error contra fidem verè susceptam. Dicitur 1. Error, qualem etiam habet, qui affirmativè dubitat, id est, qui judicat propositionem fidei esse incertam, posse esse falsam; item qui negat aliquid, quod falsò ab Ecclesia putat esse definitum, hic enim implicite dicit Ecclesiam in definiendo posse errare, qui est error contra fidem: Dicitur 2. Contra fidem iam susceptam saltem per baptismum, nam qui ante baptismum à fide susceptâ deficit, ut potest contingere in catechumeno, quamvis in foro conscientiæ sit hæreticus, non tamen in foro externo quòad incurrendum pœnas hæreticorum.

4. Pœnæ ab Ecclesiâ in hæreticos latæ sunt 1. 13. Excommunicatio major latæ sententiæ, soli Papæ in Bullâ Cœnæ reservata, quæ etiam extenditur ad hæreticorum fautores, defensores, receptatores: Item ad legentes, retinentes, defendentes, imprimentes libros hæreticos, de quibus dicam *cas. 115. q. 3. & seqq.* 2. Irregularitas saltem pro hæretico

notorio. 3. Inhabilitas ad beneficia. 4. Infamia.
 5. Privatio Ecclesiasticæ sepulturæ. Pœnæ civiles
 sunt confiscatio bonorum & liberatio subditorum
 ab obedientia illius, qui nominatim est excommu-
 nicatus, sed hæ ultimæ pœnæ in Germania non ob-
 servantur, Summo Pontifice ob potentiam hære-
 ticorum dissimulante, teste *Engel l. 5. decret. tit. 7.*
num. 16.

14. 5. Ut pœnæ Ecclesiasticæ incurrantur, debet
 hæresis esse *interna, plenè deliberata, pertinax &*
exterius manifestata; pœnalia enim strictè inter-
 pretanda sunt.

Dicitur 1. Interna, nam qui tantùm externè ne-
 gat fidem, quamvis graviter peccet, tamen propriè
 non est hæreticus, quia non habet errorem in intel-
 lectu: at si talis pro hæretico & excommunicato
 publicè declaretur tanquam talis, vitari deberet, &
 absolvi non posset, nisi Ecclesiæ reconciliatus.

Dicitur 2. Plenè deliberata, nam error in fide
 debet esse mortaliter malus: graves enim pœnæ
 non incurruntur nisi ob delictum grave.

Dicitur 3. Pertinax, non quòd debeat aliquis
 mordicùs errorem suum tueri, sed quòd non credat
 mysterium, quod advertit sibi esse sufficienter pro-
 positum, vel cognoscit illud teneri, & doceri à verâ
 Christi Ecclesia, etiamsi à nullo sit monitus, vel cor-
 reptus; si verò mysteria fidei alicui non sint pro-
 posita, aut quis contra fidem defendat proposicio-
 nem ab Ecclesia damnatam; etsi ex ignorantia cul-
 pabili, crassa, vel supina, vel etiam affectata ob dif-
 cendi tædium, vel similem causam, propriè non est
 pertinax, per consequens nec pœnas incurrit, modo
 infallibilem Ecclesiæ auctoritatem in rebus fidei
 proponendis agnoscat, & paratus sit se corrigere, si
 sciret ab Ecclesia contrarium esse definitum, *D. Aug.*
epist.

epist. 162. relatus in c. dixit Apostolus 24. q. 3. Sanch. t. 2. c. 7. n. 20. Laym. sup. c. 3. n. 2. Lugo disp. 20. sect. 6. à n. 190. Hinc patet homines rusticanos, plebeios, rudes, & simplices apud acatholicos educatos contra fidem errantes, rarò incurrere excommunicationem, aliásque pœnas; vel enim statim, ut cœperunt de sua sectâ dubitare, inquisierunt in fidem nostram, & jam patet eos esse tantùm hæreticos materiales; vel culpabiliter neglexerunt inquirere, & tunc quidem peccârunt, attamen non sunt pertinaces, quamdiu parati sunt ea credere, si debitè proponerentur; ideòque confessarii, vel Parochiales pro absolutione ab hæresi malè mittunt ad habentem potestatem specialem non sine eorum confusione, & molestiâ, sed ipsimet præviâ in necessariis fidei instructione eos absolvere possunt, & debent.

Sporer t. 2. c. 3. n. 21.

Dicitur 4. Exteriùs manifestata, intellige verbo, signo, vel facto, quia Ecclesia non iudicat aut punit merè interna: debet autem actio externè manifestativa esse mortaliter mala, ideòque qui hæresin internam manifestat consilii vel instructionis gratiâ, excommunicationem & reservationem non incurrit, juxta dicenda *cas. 115. q. 3.*

QUÆR. V. An hæretici & infideles ad fidem cogi possint? 16.

R. 1. Cogi possunt hæretici, quia per baptismum Ecclesiæ sunt subjecti.

2. Infideles non baptizati etiam subjecti Principi Catholico directè ad fidem cogi non possunt: Est *communis cum D. Th. 2. 2. q. 10. a. 2. contra Scotum.* Ratio est, quia Christi fides non vi, sed voluntariè suscipienda est, secus magnum periculum esset fictionis, & sacrilegii in suscipiente illam coactè, & ita habet consuetudo Ecclesiæ, quæ semper amulanda

landa

landa est, ex qua colligitur voluntas Christi &c. Possunt tamen infideles à suo Principe cogi, ut audiant verbum Dei, & sic coguntur Judæi Romæ item ut abstineant à superstitionibus, idololatria, fornicationibus, usuris, & aliis peccatis quæ sunt contra naturam, & repugnant politicæ gubernationi.

3. Infideles Christiano Principi non subiecti cogi possunt, ut admittant prædicatores fidei, quia Ecclesia habet jus mittendi suos prædicatores per universum Orbem; item cogi possunt, ut abstineant à vitiis innocenti vel Reip. nocivis, v. g. ut abstineant à fraudibus, rapinis, immolatione, vel commestione hominum, quia quilibet habet jus defendendi innocentem, imò si hæc faciant, universali usu & consensu etiam bellum iis inferri potest. *V. Azor p. 1. L. 8. c. 24. à q. 2.* Ex præmissis

17. *Deduces seqq.* 1. Interrogatus, an sit Sacerdos, Monachus, an audiat Missam, an feriâ sextâ abstineat à carnibus, juxta *Tamb. Sporer sup.* non tenetur respondere, sed potest signis vel verbis æquivocis interrogationem eludere, sive interrogans sit persona publica, sive privata. Rationem dant, quia multi sunt Catholici, qui nec sunt Sacerdotes, nec Missam audiunt, nec à carnibus abstinent, imò *Tamb. §. 3 n. 3.* dicit aliquem sine infidelitate posse negare, se esse Monachum, Sacerdotem, aut Missam audire, quia hoc est cum levi mendacio negare statum, consuetudinem, actiones, non verò fidem; sed attendendum est, interrogante præsertim potestate publicâ, an non patriatur honor Dei, proximi salus; an in illis circumstantiis negare se esse Sacerdotem, Monachum, observantem jejunii &c. non sit idem, ac negare, se esse Catholicum, eò quòd interrogans fortè voluerit per hæc æquivalenter quæ-

quærerè, an sis Catholicus, tunc enim implicite negaretur fides, quod nunquam licet,

2. Interrogatus in Anglia etiam à privato an sit fidei Regiæ, affirmare non potest, etiamsi subintelligat fidem Regis Catholici; quia per fidem Regiam ex circumstantiis & intentione quærentis determinatè significatur fides Anglicana, quam affirmare est fidem veram negare, quod nunquam licet; idem est, si interrogaris, an sis religionis reformatæ vel evangelicæ, nam quamvis Religio Catholica per *Trid.* sit reformatata & verè evangelica, si tamen ex circumstantiis per reformatam intelligatur Calvinistica, per evangelicam Lutherana; dicere se esse reformatum vel evangelicum, est negare fidem, ut dixi sup. n. 5.

3. Certum est non licere carnes comedere die vetito, quando comestio carnis habetur pro signo protestativo falsæ sectæ, ut si hæretici cum Catholicis in eodem hospicio die veneris confidentes, vel convivantes ad explorandam aliorum fidem dicant, qui Evangelicus vel Papæ inimicus est, ex hoc periculo carniū, ex hoc capone comedat; edere non licet, nisi cum protestatione, quòd ejusmodi esum non velit haberi pro signo falsæ religionis; cum etiam Catholicis ex certis causis carnes edere liceat. Si carnes non apponantur ad explorandam fidem, etiam inter hæreticos Catholico ex gravi causa, v. g. ne cum mortis, vel alterius gravis mali periculo prodatur, carnes edere licitum est; dixi *ex gravi causa*, nam sola irrisio vel joci, quibus non comedens exponeretur, non sunt causa sufficienter excusans ab abstinentia, ut habet *communis*.

4. Etsi cœna Calvinistica sit signum de se protestativum falsæ religionis, ideòque intrinsecè malum, ipsum tamen panem occultè, & merè materialiter,

liter,

liter, absque scandalo comedere malum non est
Laym. sup.

5. Videns sacras imagines conculcari, Sanctos blasphemari, Ecclesiam Catholicam risui exponi, eique falsa dogmata imputari, fideles scandalizari &c. tenetur etiam cum periculo vitæ (si cum fructu possit) Dei, Sanctorum, & Ecclesiæ honorum tueri, hæreticorum fallacias detegere, ut sup. dixi.
21. 6. Si Princeps acatholicus jubeat omnes Catholicos frequentare templa hæreticorum, aut die veneris carnes edere, illicitum est obedire, & ita ad Catholicos in Anglia bis respondisse Pium V. testatur *Sanch. sup. c. 4. n. 27.* etiam si Princeps protestaretur, se per hæc tantum velle obedientiam civilis tantum reverentiam intendit auctoritatem addere hæresis veræ fidei contemptum, & perversionem fidelium, ad quæ cooperari non licet: in Germania tamen furtivè, aut ex curiositate audire conciones hæreticorum, non est signum professivum hæresis, nec hæresi propterea additur auctoritas, cum potius fiat in ejus contemptum: hinc secluso periculo seditionis, scandali, vel alterius mali non est mortale, imo nullum, si fiat ex justâ causâ, ut si miles vel filius familias occultè Catholicus pergat conciones frequentare, ne ab officiali, vel patre-familias male tractetur, vel à vera fide retrahatur.
22. 7. Si privatus in hospitio dicat: si quis hic aderit Papista, surgat à me occidendus, nemo tenetur surgere; similiter si potestas publica in odium fidei jubeat, ut Catholicos se prodant portando certas vestes, ut solvant mulctam, è patriâ abscedant, non tenetur se prodere, aut patriam relinquere, quia nemo in particulari interrogatur: quod si tamen aliqui antecedenter noti propterea censerentur à fide defecisse, tenerentur vestes portare, vel è patriâ abscedere.

dere: sed potestne fidelis instante persecutione semper fugere? &c. Si per ejus fugam periclitetur Dei honor, salus animarum, muneris v.g. Pastoralis observantia, fugere non licet: si solum sis utilis non autem necessarius, potes, sed non teneris manere: si fugiendo vel ad tempus latitando rem Christianam magis promoveres, obligaris fugere, vel latitare *Tamb. §. 2. n. 6.* De cætero fugere malum non est, suadente ipso Domino: *Cum persequentur vos in civitate ista, fugite in aliam.* Matt. 10. Neque hoc est negare fidem, sed manifestare.

8. Quoad communicationem cum hæreticis & Judæis tenenda sunt sequentia. 1. Certum est peccare graviter, & excommunicationem reservatam incurrere omnes, qui cum hæreticis communicant in crimine hæreseos iis credendo, fovendo, defendendo &c.

2. Peccant graviter, qui communicant in sacris cum hæreticis, in eorum templis vel conviviis Psalmos cum ipsis cantando, organa, vel campanas pulsando, quia hoc est externa eorum rituum approbatio, vel scandalosa communicatio in sacris, quod à potiori tenet de rythmis in odium Religionis Catholicæ cantari solitis, item de præparandis iis, quæ proximè serviunt ad cœnam acatholicam, uti quandoque fit in locis, ubi acatholici eodem cum Catholicis utuntur templo, organedâ, & ædituo Catholico: quæ servitia in homine Catholico planè improbanda sunt; secus est si organum, vel campanæ pulsentur tempore, quo congregantur cives, vel mercatores forensia tractantes. De lectione librorum hæreticorum vide *Cas. 115. n. 14. Et seq.* ubi & de pœnis hæreseos, item de facultate absolvendi agetur.

3. Regulariter non licet matrimonium contrahere

here cum hæreticis; multò minùs matrimonium
 contrahere coram ministro hæretico, quia hoc esse
 addere auctoritatem hæresi, & in factò profiteri
 eum esse personam sacram, cui ex munere compo-
 rat assistere; possent tamen ex causa permitti pro-
 clamations fieri à ministro acatholico; item non
 est illicitum ex causa politica v. g. ut proles in foro
 externo habeatur legitima, comparere coram ma-
 gistratu acatholico, ac coram ipso ratificare ma-
 trimonium coram Parocho Catholico contra-
 ctum &c.; similiter potest Catholicus amicitia
 vel honoris gratiâ interesse matrimoniis & nuptiis
 acatholicorum, quia hoc non est profiteri vel ap-
 probare eorum fidem, vel superstitiones; imò in
 Germania Parochus potest licitè assistere matrimo-
 niis acatholicorum in sua Parochia habitantium, & si
 unus sit Catholicus, etiam benedicere nuptiis. *V. cas.*

106. n. 27. cas. 108. n. 11. & cas. 110. n. 15. & seq.

24 4. Non potest licitè peti, aut accipi Baptismus ab
 hæretico, nisi adsit gravis causa, vel necessitas, *Log.*
d. 14. n. 161. non enim hoc est intrinsecè malum,
 neque est agnoscere hæreticum tanquam personam
 sacram, aut ministrum baptismi ordinarium, sed
 tanquam ministrum sufficientem, quod verum, &
 ex justâ causâ licitum est; probabiliùs etiam licet
 agere patrinum in baptismo infantis acatholicis
 quia hoc est, se obligare ad educandum filium in
 vera fide in defectu parentum, in quo nihil est mali.
V. cas. 89. n. 33. An liceat Pastori permittere hære-
 ticis sepulturam, vel eos sepelire ritu Catholico, eo-
 rum exequiis assistere; dicam *cas. 114. n. 14.*

5. Non licet famulari hæreticis cum perversio-
 nis periculo, aut cum neglectu præceptorum Eccle-
 siæ de audienda Missa, de abstinentia à carnibus &c.
 nisi quòad duo ultima gravis causa excuset, ut si
 apud

apud Catholicos non posset haberi servitium simile & competens; si quis esset ablegatus inter aras infidelium; si versaretur in mari &c.

6. Circa communicationem cum Judæis Jus 25.
 Can. tit. de Judæis, C. Nullus c. 28. q. 1. prohibet sequentia 1. Cum eis habitare, non tamen eis servire, vel in Sabbatho cibos coquere 2. Eorum azymis vesci. 3. Judæis medicis eorūque medicinis uti, si ab aliis æquè peritis haberi possint. 4. Cum eis simul in balneo lavare 5. Eos invitare, vel ad eorum convivium accedere. 6. Esse obstetrices vel nutrices infantum in eorum domibus, nisi cum spe conversionis eorundem. 7. Iisdem legata in testamentis relinquere, aut hæredes, nisi sint consanguinei, instituire. 8. Iis officia publica committere. 9. Eorum esse mancipium: sed in his omnibus attendenda est consuetudo, quæ contra legem Ecclesiasticam præscribere potest, nec hæ prohibitiones extendi debent ad casus in Jure non expressos, hinc licet cum eis ludere, saltare, mercari, modò absit periculum perversionis & scandali.

C A S U S X V.

De Spe Theologica, & vitiis eidem oppositis.

PAncratius puer petit à Parocho doceri, I.
 Quid & quotuplex sit spes; 2. Quodnam ejus objectum materiale, formale; 3. Quis modus ea ad captum exponendi; 4. Qualiter spes sit necessaria;

M

ria;

R. D. Jansen Theol. Moral. Tom. 1.